

CUMHURİYET NASIL İLAN EDİLDİ?

Dünya coğrafyasını, siyasetini, ekonomik ve toplumsal yapısını alt üst eden 20. Yüzyılın başlangıcı, Anadolu toprakları için de bir imparatorluğun sonu ve işgal yılları olarak tarihe geçiyordu. Memleketin her bir köşesi en güçlü ülkeler tarafından işgal edilirken sokaklarda gezen atlıların, üniformalıların hangi ülkeden olduklarını kestirmek bile zordu. Bitti, dağıldı, tükendi denilen bu topraklarda sona ermeyen şey ise bağımsızlık umudu ve inancıydı. 1919 yılında Samsun'da yakılan meşale gün be gün büyüyerek bir ulusun kurtuluş mücadelesinin tarihini yazdı.

Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarının bağımsızlık mücadelesinde her cepheden başka bir zafer ve kahramanlık öyküsü geliyordu. Art arda kazanılan zaferler, yoktan var edilen ordu ve tek yürek halinde verilen mücadele, Türk topraklarını bağımsız kılarken büyük zaferin önderi Mustafa Kemal Atatürk için ise henüz her şey yeni başlıyordu. Bağımsızlığına kavuşan Anadolu geride kalan asırlık imparatorluk saltanatını gelenek haline getirmiş bir millet, bundan sonra hangi yönetim biçimini benimseyecekti? Savaşın ve savaşın sonunda elde ettiği bağımsızlığı ilan eden Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin vereceği kararı sadece Türk halkı değil, tüm dünya merak içinde bekliyordu. Asıl önemli olan belki de daha zor olanı bundan sonraki süreçti. Bu devletin rejimi ne olacaktı, devletin başına kim geçecekti? Güçlü dünya ülkeleri tarafından bir anda tanınmanın ve kabul edilmenin yasal süreci kısa sürede tamamlanmalıydı.

28 Ekim 1923 akşamı yoğun bir günü daha sona erdiren Mustafa Kemal Paşa yakın arkadaşlarını köşke akşam yemeğine davet etti. Kemalettin Sami Paşa, Kazım Özalp Paşa, Fethi Okyar Bey, Mebus Fuat Bulca ve Ruşen eşref Bey'in katıldığı yemekte tarihi cümle Mustafa Kemal Paşa tarafından şöyle seslendirildi: "Beyler! Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz...." Bu seslenişteki kararlılık

yönetim biçiminin daha fazla ertelenemeyeceğinin en önemli göstergesi idi. 1921 Anayasası üzerindeki çalışmalar sabaha kadar sürdü. Çalışma odasının cılız ışığı ertesi gün tüm Anadolu'yu aydınlatacaktı.

"Yaşasın cumhuriyet!," sesleri arasında 29 Ekim 1923 günü akşam saat 20.30'da ilan edilen rejim aynı zamanda yeni kurulan bir ülkenin dünyaya duyurduğu bir bağımsızlık çığlığıydı. Tüm ilklere imza atan Ankara meclis kürsüsünden cumhuriyeti ilan ederken halkı mutlu edecek ve refah içinde yaşatacak en uygun yönetim biçimi olarak cumhuriyeti benimsiyordu. İlan edilen yeni rejimin hemen sonrasında Mustafa Kemal Paşa oy birliği ile yeni Türk Devleti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu ve 101 pare top atışıyla Ankara, bir ekim akşamı bayram yerine dönüştü.